

Barnavård och modersplikt.

I det af Centralförbundets för socialt arbete Fattigvårdskommitté nyligen utgifna verket »Reformlinjer för Svensk Fattigvårdslagstiftning» ingår en ganska utförlig underafdelning med titeln »Om dåbarn och deras mödrar i fattigvårdshänseende». Då denna fråga står i närmaste samband med det »moderskyddsproblem», hvaråt vår tidskrift under den gångna tiden genom flera artiklar ägnat sin uppmärksamhet, ligger det ju nära till hands, att vi ingå i en redogörelse för granskning af det mycket värdefulla inlägg i frågan, hvilket här föreligger som en frukt af samarbete mellan med. d:r Ivar Svensson och C. S. A:s Fattigvårdskommitté.

Barnadödligheten är ett allvarligt samfundsondt, och den blir, om den stiger till en viss grad, en stor nationell fara. Det finns trakter i Ryssland, där mer än hälften af alla späda barn icke uppnå slutet af det första lefnadsåret. I ett land med ringa nativitet, såsom Frankrike, är en dödlighetsprocent af 16 inom första året en hotande fara. I vårt land räknar man med 10 %, också detta en hög siffra, i betraktande af Sveriges ogynnsamma ställning i fråga om befolkningens återväxt. I vissa delar af Tyskland är barnadödligheten förfärande stor. I Sachsen utgjordes under en viss tid närmare halfva antalet begrafna döda af barn i första lefnadsåret.

Att dödligheten bland späda barn är relativt stor, kan ju på visst sätt sägas vara en naturlig sak. Barn äro, likt späda växter, utsatta för många faror. Men i betraktande af de framsteg, hygien gjord på alla områden, måste den nuvarande barnadödligheten anses som en onaturlighet. Och då denna dödlighet är så ojämförligt mycket större bland de s. k. oäkta födda, de barn, som i regeln kort efter födelsen skiljas från sina mödrar, ligger det ju i öppen dag, att en af hufvudorsakerna till det onda är, att barnet, i stället för den naturliga modersvården, får en dålig eller åtminstone mycket bristfällig vård. Då inga kvalifikationer be-

gäras af den, som åtager sig att vårda ett spädt barn, då endast den mest uppenbara vanvård af en sådan späd varelse kan lagligen beifras, medan okunnighet och vårdslöshet ostraffadt florerar bland s. k. fostermodrar, är ju icke underligt, att ett flertal barn duka under.

* * *

Att ersätta barnets bästa och naturligaste näringsmedel, modersmjölken, med artificiell föda är alltid en vansklighets sak, som fordrar både insikt och noggrannhet. Fattas bådadera, blir resultatet gifvetvis därefter. Vårt land har äran af att ha tagit ett stort och viktigt steg i riktning mot att rädda ett stort antal barn från vådorna af en dålig och vårdslös artificiell uppfödning genom det af d:r M. Blumenthal uttänkta Mjölkdropsystemet. Första uppslaget till denna allmännyttiga anordning var en gåfva på 5,000 kronor, som lämnades till d:r B. af en person, som i tidningen läst en notis om de franska »gouttes de lait», hvilka gratis utlämna mjölk till fattiga späda barn. D:r Blumenthal upptog den franska tanken, men utarbetade den till ett själfständigt system, som i sin ordning med erkännande omfattats äfven i andra länder.

Inom Sverige finnas f. n. ett tjugotal »Mjölkdroppar», hvaraf fem i Stockholm.

Angående Mjölkdropparnas uppgift och betydelse, en sak som icke torde vara tillräckligt känd och ansedd, vilja vi citera några rader, hämtade ur C. S. A:s redogörelse.

»En Mjölkdroppe är en anstalt till förmån för späda barn inom första lefnadsåret med hufvudsaklig uppgift att till fattiga barn gratis utdela det för dem lämpligaste artificiella näringsmedlet. Men då det — — — alls icke är visst, att samma mjölkblandningar lämpa sig för alla barn af en viss ålder, så är det ett nödvändigt villkor för att en Mjölkdroppe skall kunna fylla sin bestämmelse, att klienterna följa föreskrifterna från Mjölkdroppen, infinna sig på bestämda tider å dess lokal och stå under dess kontroll. På grund häraf har en Mjölkdroppe många andra uppgifter än blott helt enkelt att dela ut föda åt späda barn, som uppfödas artificiellt. Den är i verkligheten en poliklinik för späda barn inom första lefnadsåret och uppfyller de ofvan framställda fordringarna på en sådan inrättning äfven i det hänseendet, att

å en Mjölkdroppe förordnas behöflig medicin, som vanligen kan gratis erhållas från apoteken. På bestämda tider uppvisas och vägas å en Mjölkdroppes lokal alla de barn, af hvilka den anlitas. Samtidigt antecknas, huru barnen utvecklats, hvarjämte, om så befinnes nödigt, mjölkblandningarnas styrka ändras och medicin ordineras. De utan anmäldt förfall uteblifna barnen besökas i regel samma dag i sina hem af Mjölkdroppens förestånderska. Dessutom besöker denna senare dels efter behof, dels i tur och ordning, alla Mjölkdroppens klienter, meddelar upplysningar, behandlar enklare åkommor, ser till att föreskrifter följas, förmanar till ordning och snygghet samt gör de anmälningar till vederbörande, hvilka synas henne vara af behofvet påkallade.

Å Mjölkdroppen meddelas råd i alla frågor (äfven af ekonomisk natur) rörande hafvandeskap, förlossning, behandling af bröstet i och för digifning, späda barns fostran m. m. — — —. Till behöfvande utlånas kostnadsfritt barnkläder, skänkas dinappar m. m.»

Det citerade torde vara nog för att visa i huru hög grad mjölkdroppesystemet är ägnadt att motverka de faror, som hota de späda barn, hvilka icke uppfödas med modersmjölk. Det är ett »enkelt, rationellt och föga kostsamt system, som tillgodoser både mödrars och barns bästa utan att afslita bandet dem emellan». Också har det öfverallt vunnit ett varmt erkännande och visat så förträffliga resultat, att de små klienterna, som särskildt i hufvudstaden utvalts från de allra fattigaste hemmen, ofta i utseende och frodighet kunnat jämföras med de friskaste mödrars dibarn. Tilläggas bör, att äfven sådana mödrar, som bo på långt afstånd från någon Mjölkdroppe, vid densamma kunna få undervisning och råd angående barnens uppfödande och genom en s. k. baby-apparat (pris 6 kr.) gifva barnen god artificiell näring.

Ännu nå dock mjölkdroppesystemets välgörande verkningar blott till ett relativt mycket ringa antal barn. Mjölkdropparna behöfde nära fördubblas, och man kan väl med författarne till den citerade redogörelsen med skäl fråga sig, om det ej skulle ligga i statens intresse att anlägga och underhålla flera dylika för att därigenom omhulda det uppväxande släktet, »landets blifvande kraft och styrka».

Det är ju dock många andra fiender än olämplig föda, som hota de späda barnens lif, och i följd däraf många önskemål, som göra sig gällande, då man ser sig om efter botemedel för nuvarande missförhållanden. Vi anföra efter den ofvan citerade källan några bland de viktigaste »reformlinjerna».

En ytterligare skärpning och utvidgning af den år 1902 antagna lagen om fosterbarns vård är den första och viktigaste. Lagen omfattar icke de barn, som vårdas af styffföräldrar, far- eller morföräldrar och laga förmyndare, ej heller dem, som utan ersättning vårdas af fosterföräldrar. Dessa undantag göra dels, att en mängd fall som skulle kräva verklig kontroll, undan- drages all sådan, dels att lagen på flera sätt kan kringgås. Sålunda kan ett verkligt »änglamakeri» bedrifvas af fostermödrar, som en gång för alla erhållit en kontant summa vid barnens mottagande och sedan förklara sig vårda barnen »utan ersättning».

En särdeles önskvärd reform vore att *innan* fosterbarn finge mottagas, tillstånd därtill skulle sökas af myndigheterna och att vissa oundgängliga betingelser då uppställdes som villkor. Som det nu är, kan en kvinna, som saknar medborgerligt förtroende, som erhåller fattigunderstöd, som har en supig man eller som bebor en ytterst olämplig lägenhet, få mottaga fosterbarn och först sedan uppgörelsen skett och barnet vistats en tid i hemmet, måste anmälan härom göras. Farorna af en dylik brist på kontroll behöfva ingen vidare utläggning. Som en föresyn, när det gäller kontroll öfver späda barns vård, nämnes det i Köpenhamn tillämpade »Pleijebörnstilsynet», som är af dels lagstadgad, dels frivillig art. Det förra omfattar barn ända till 14 år (i Sverige gäller kontrollen endast barn till 7 års ålder). Inspektionen, som är särdeles flitig, företages af 9 distriktläkare med biträde af 12 aflönade inspektriser. I regel får blott ett spädt barn åt gången mottagas af samma fostermor. Vid den frivilliga inspektionen utdelas premier för god vård.

Större enhetlighet och koncentration i inspektionen öfver späda barn är ett önskemål i ej blott Sveriges utan andra länders barnavård. En i nämnda frågor mycket förfaren person har till C. S. A:s fattigvårdskommitté framställt önskvärdheten af att målsmanskapet öfver minderåriga öfverflyttades från fattigvårdsstyrelserna till barnavårdsnämnden, så att de förra blott skulle ha att betala barnens inackorderingsafgift. Det har nämligen visat

sig, att de barn, som uppfostrats af socknen, i regel erhållit dålig uppfostran.

Det ligger dock i öppen dag, att utackordering af späda barn i och för sig är ett missförhållande och att både mödrar och barn blifva bäst hjälpta genom åtgärder, som gå ut på att ej skilja dem från hvarandra. I detta syfte har redan i Stockholm upprättats tvenne privata anstalter för ogifta mödrar och deras barn, Benedickska asylen och Småbarnshemmet, men dessa hafva båda ett ringa omfång och afser blott en tidig period i barnens lif. Det vore därför önskligt att liknande anstalter kunde genom kommunalt understöd utvidgas och mångdubblas. En annan åtgärd, som föreslagits för att hindra skilsmässan mellan mödrar och barn, är upprättandet af särskilda bostadshus med billiga lägenheter för änkor och andra ensamma kvinnor med barn, en tanke som har utsikt att inom en snar framtid delvis realiseras i hufvudstaden.

* * *

Vi ha på annat ställe framhållit, hurusom nutidens tendens att förbättra de ogifta mödrarnas och deras barns ställning kan ses från två håll, och att de ovillkorligen berättigade i denna sträfvan måste understödjas af en *ökad* sedlig ansvars känsla, ej i lossandet af de moraliska begreppen, såvida vi ej genom våra åtgöranden skola skapa nya, än svårare missförhållanden. Denna synpunkt framhålles med all önskvärd tydlighet af fröken Ebba Westberg i afdelningen *Samhällets barnavård*. Vi tro oss ej på bättre sätt kunna avsluta vårt inlägg i denna mycket aktuella och samhällsviktiga fråga än genom ett citat ur fröken Westbergs uttalande om »De ogifta mödrarnas barn»:

»Det må då först fastslås, att om det i närvarande stund är minst sörjdt för de ogifta mödrarnas barn, så kan detta icke uteslutande sägas vara samhällets fel. Samhället måste från sin synpunkt hålla på, att det normalt skall vara två människor om att uppfostra ett barn, och att ingen äger rätt att först sätta barn in i världen och sedan kasta omsorgen om dem öfver på samhället. Man gör hvarken samhället eller de enskilda någon verklig tjänst genom att rubba denna fundamentala princip för samhällets bestånd. Ty om det än finns mycket falsk och egenrättfärdig »sedlighet» i världen, så finns det också och måste finnas en,

som är äkta. Den finns i alla förhållanden människor emellan, och med denna äkta sedlighet är oskiljaktigt förbunden aktningen för andras rätt. Det är därför två människor aldrig äga att som en ensak för sin personliga känsla betrakta en handling, där tredjemans rätt har kraf att bli hörd. Tredjeman heter i detta fall barnet. En öfvergifven ung mor, som trott och svikits, är vanligen långt mera olycklig och långt mindre klandervärd, än samhället i allmänhet dömt henne till att vara, men *helt* utan skuld är icke heller hon. Och det veta i själfva verket innerst alla kvinnor.»

Med framhållande af att den viktigaste uppgiften i förevarande fall består i att höja ungdomens sedliga nivå säges vidare: »Kan man med ögat fäst på själfva det föreliggande faktum, de öfvergifna mödrarna och barnen, önska en ännu friare uppfattning af dessa frågor än hittills?» — — — »I det humanitära upprättelsearbete som, alltför länge försummadt, i våra dagar är påbegynt på denna punkt — och som *måste* göras och göras med värme, förståelse och frisinne — är det därför den icke minst viktiga uppgiften att akta sig för att förlora kursen samt att hålla luften omkring de svaga och okunniga ren, äfven från det slags erotiska framtidsidéer, som de ha alla möjliga förutsättningar att missförstå och missbruka. Och det *är* dock en skillnad mellan mödrar och mödrar. Den skillnaden går emellan dem, som känna ansvaret af att sätta barn in i världen, och dem, som icke känna det — och att denna gräns visst icke alltid sammanfaller med gränsen mellan gifta och ogifta, berättigar icke till att man släpper af krafvet på ena sidan gränsen, emedan man tvärtom bör *skärpa det på båda*. Framtiden skall kanske en gång ha lärt, hur tidigt »barnavården» i ordets vackraste och djupaste bemärkelse måste börja. Vår tid måste nöja sig med att åter och åter ställa krafvet, men samtidigt sörja för att icke förspilla de svaga hjälplösa lif, som kommit till, därför att krafvet icke förstods.»

Skolans värld och hemmets värld.

Det är Sveriges framtidsfolk, som i denna stund spirar i våra skolsalar och klassrum. Efter den bakläxa vi som nutids-

folk fått, hvem känner icke därvid, hur mer än någonsin ansvarsfullt uppfostrarens värf blifvit? Vi lefva i barnets århundrade, har man sagt så länge, att både vi gamla och barnen själfva tro det. Men borde icke enligt naturens ordning föräldrarnas komma först? Och ha vi icke helt enkelt hoppat öfver det?

På mindre än hundra år har skolan gått framåt med jättesteg. Från den gamla föreställningen om nyttan af förlans ideliga användande på lärjungens rygg samt nödvändigheten af läxans utanläsning, med ett ord, om behörigheten af, att så kännbart som möjligt göra barnets dagliga pluggande »surt», har man steg för steg arbetat sig fram till en lyckligare uppfattning af undervisningens väsen. All sträfvan koncentreras numera istället på att underlätta skolarbetet i högsta mån. Läxor blifva snart ett okänt begrepp, allting lägges till rätta för barnet, och den skickligaste läraren är den, som på det mest roande sättet förmår bringa de nödvändiga kunskaperna. Läraren får icke längre ostraffadt straffa en vanartig eller försumlig lärjunge. Vi få i vårt land bevittna hur ett språk i en handvändning måste förändra sin gamla värdiga fysionomi och hur ett helt folk motståndslöst böjer sig därför, blott emedan de små älsklingarna skola få mindre staffel. Ett mål som dock kunde nåtts med enklare medel! I sanning, den Frøbelska satsen: »låt oss lefva för våra barn» — har åtminstone i skolans värld vunnit full tillämpning.

Men den samvetsgranne pedagog, som från katedern sitter och ser in i ungsbogen af böjda hufvuden därnere vid pulpeterna och iakttagur hur okynnets och lättjans och ohederlighetens svampar där växa hejdlöst, antingen brandrödt lysande eller smygande giftigt färglösa — hvad känner han därvid? Är det icke först och sist sin vanmakt? Ty hvartill tjänar hans ärliga plikttrogna arbete i enstaka skoltimmar, i ändamål att af dessa »råännen» dana människor, då man i hemmen på allt sätt motarbetar honom? Visst icke uppsätligt, men af oförstånd.

Det höres en allmän klagan öfver de »bortfuskade» barn, hemmen sända i skolan. Om föräldrar ville inse, att de med ett dylikt barn framvisa ett lifslevande underkänd i fråga om uppfostringsförmåga, skulle de bemöda sig om att ge barnet någon barlast med hemifrån, som åtminstone kunde hålla det på rätt köl. Men faktum är, att föräldrarna blifvit efter, medan skolan gått framåt. (Lysande undantag ha alltid funnits!)

Nu, som för hundra år sedan anse de sig äga själffallen

rätt att experimentera sig fram på ett område, hvarest den insiktsfulle pedagogen endast vågar röra sig med varsamma steg, ett område, som kanske till och med till sitt begrepp är dem fullkomligt okänt — barnpsykologiens.

Det har numera blifvit ganska brukligt att låta den unga flickan göra grundliga fackstudier i kokkonsten. Detta kan ock med rätta anses oundgängligen nödigt för den blifvande husmodern. Men den blifvande modern — hvarför försummar hon det oändligt mycket viktigare: att skaffa sig insikter i pedagogikens första grunder? Då man sett en oerfaren moder i vredesmod aga sitt barn för en i det stora hela så futtig förseelse som förstörda kläder, medan samma moder ser genom fingrarna med värkligt straffvärda karaktärsfel, förstår man, att det behöfs. Eller hvilka unga föräldrar skulle icke behöfva lära sig, att konsekvens är a och o i all barnuppfostran samt att ett bortskämdt barn blir en olycklig människa? Att låta kommendera sig af ett tvåårigt barn kan vara lustigt nog och likaså att i dess närvaro i tid och otid upprepa dess kvickheter och lysande egenskaper. Men det märkliga är, att de oförståndiga föräldrar, som hänge sig åt denna alls icke ovanliga vana, icke fatta hvilken obotlig skada de därmed göra sitt barn. Hvarthän en dylik förvänd uppfostran kan leda åskådliggöres på ett beklämmande sätt i den väl skrifna romanen »John Hall», hvilken kunde tåla att begrundas af mer än en ung fader och moder.

Då nu så mycken tid och omsorg nedlägges på vår lärarekårs utbildning, hvarför göres ingenting för föräldrarnas? Är icke deras mission i ännu högre grad kräfvande än de förras? Ty om den grund de lägga är ohållbar, hur blir det möjligt att bygga vidare därpå? I all synnerhet om de dåliga grundläggarna icke ställa sig solidariska med byggarna. Och hur ofta göra de det? I nio fall af tio, vi kunna gärna säga så godt som alltid, intaga ett bortskämdt barns föräldrar en fientlig hållning gentemot skolan.

Hvarje dess bestraffning betraktas af dem i enlighet med barnets snedvridna rättsuppfattning såsom »naturligtvis orättvis». Därpå den alldagliga företeelsen af dessa, man vore frestad kalla dem »ambulerande» skolbarn, hvilka undan orättvisa lärares förföljelser få flytta från den ena skolan till den andra. Straff i skolåldern skulle ju enligt Ellen Keys teori vara en öfvervunnen ståndpunkt. Visserligen, men då de försummats i behörig tid,

finns det fall, då de icke kunna undvikas. Enhvar, som haft den ringaste insikt i skolans värld, vet också hur ytterst ogärna den pliktrogne läraren griper till denna så allmänt hatade utväg. Den omedelbara följden blir ju esomoftast, att föräldrarna anställa åtal mot den djärfve eller att de beröfva skolan en elev. Bestrafningen träffar nämligen dem själfva, som en indirekt korrigerings af deras egen uppfostringsmetod och kan därför icke smältas.

Och likväl är uppfostran utan straff helt enkelt icke tänkbar. Naturligtvis är det här icke fråga om kroppslig aga, utan om den moraliska sveda, som på ett eller annat sätt kan bibringas och som städse visar så hälsobringande följder, att ingen bör kunna förneka dess nödvändighet. Gent emot olydnad, lättja, ouppmärksamhet, uppenbar ohöflighet, fusk, trots, för att blott nämna några af de i klassrummen rikligt blomstrande olaterna, skulle läraren stå fullkomligt maktlös, om han icke ägde straffrätt. Och de föräldrar, som vilja beröfva honom denna borde i sanning ådömas, att efter sin teori dag efter dag undervisa några af dessa klassens rötägg. Kanske de då skulle inse ohållbarheten däri!

Skolans värld och hemmets värld, de äro alltjämt två skilda världar, oaktadt deras ömsesidiga verkningar på tusen sätt förgrena sig in i hvarandra. Ser läraren ogärna, att föräldrar blanda sig i skolans angelägenheter, hvilka dessa i allmänhet ha ringa förutsättningar att förstå, så vore det i de senares tanke högst oförsynt af den förre, att vilja ingripa i barnets hemlif. Hvilket oerhördt inflytande på skolgången har likväl barnets användning af fritiden! Här tillkommer det föräldrarna att öfva kontroll; men hur uppfylla de denna sin skyldighet?

Vi ha i vårt land en otillbörligt rundt tilltagen ferietid. Nu skulle man tänka, att fördelad som den är vid årets alla högtider den mer än väl kunde räcka till för de ungas förströelse. Eller vore det orimligt om skolan begärde, att åtminstone alla de nöjen, som kräfva nattvak oafvisligen förlades till ferierna? Således icke som nu barnbaler och sena dansöfningar två å tre gånger i veckan midt under pågående termin, och inga teater- eller cirkusaftnar midt i skolveckan. Med utvakade, glämiga, slöa skolbarn inför ögonen känner läraren, att han har rätt att kräfva detta. Hälsan är så dyrbar, arbetstiden är så kort, och skolan får endast alltför ofta bära skulden för lärjungarnas öfveransträngning. Det är det onödiga nattvaket, som är skolbarnets förgift.

En oklok användning af eftermiddagens fritid borde ock af föräldrarna kunna förebyggas. Sålunda skulle en bestämd tid för läsläsningen omintetgöra allt slarf med hemuppgifterna. Det o begränsade flanerande på gatorna vid sena aftontimmar, som är en så föga uppbygglig företeelse i våra städer, borde ock mera än nu är fallet vara föremål för föräldrarnas uppmärksamhet. Ty hvad följer däraf? Jo, att sedan eftermiddagen förslösats, studielampan först vid åtta eller niotiden tändes. Vid dess sken sitter så en halfsofvande ungdom bortåt tolf tiden öfver de läxor, som i vaket tillstånd kunnat inhämtas på halfva tiden. Och sedan skryter man med, att icke komma i säng någon natt förr än klockan ett. Detta är ingen saga och intet enstaka fall, utan fakta, grundade på fullt trovärdiga vittnesmål.

* * *

Hurudant skall det folk blifva, hvars ungdom i dylikt oförstånd sätter hälsa och arbetsenergi på spel? Och hur äro de hem beskaffade, där sådant får passera utan gensagor?

Det slappa, nonchalanta sätt, på hvilket skolarbetet bedrifves af ett beklagligt stort antal elever, för hvilka det personliga nöjet, i bästa fall, sporten, i sämsta, flirten, spelar hufvudrollen, pekar också tydligt på svalget mellan hem och skola. Nu heter det: hemma får jag göra hvad jag vill — pappa eller mamma frågar aldrig efter hur jag använder min fritid etc. Och läraren, som i skolan har tillfälle att se resultatet af denna uppfostran i frihet, har intet skäl att betvivla riktigheten af dessa påståenden. Man sänder barnen i skola endast för att erhålla litet af den nödvändiga yttre polityr, hvarmed man i allmänhet kan reda sig ute i världen. Detta kan skolan ge och därför tolerar man den. Gärna vill man ju äfven för sin egen fåfängas skull se sina barn lysa med goda betyg, det är det enda man frågar efter vid examens-tider. Aldrig visar man under terminen en skymt af intresse för den skolans värld, i hvilken barnet framlever halfva sin dag. Händer det någon gång, är det endast för att låna ett villigt öra åt dess oftast obefogade klagomål öfver den eller den lärarens orättvisa. Och alltid ställer man sig därvid på den anklagades sida. Men frågar man väl någonsin efter lärarens åsikter om barnets begåfning och fallenheter eller om dess uppförande i den främmande omgifningen? Hur ofta ha föräldrar egentligen ett rätt begrepp om det »vildskotts» verkliga karaktär, som det är

lärarens uppgift att skola? Hur ofta fatta de att uppfostrarens enda rätta mål just är danandet af sanna karaktärer? Och hur många af dem göra sig reda för att undervisningen i den mångfald af kunskapsgrenar, skolan har att bjuda på, blott är medel icke mål?

Så länge föräldrar ännu stå kvar på denna ståndpunkt, är det alls icke underligt om barnet, hvilkets uppfattning i alla frågor får sin färgläggning af hvad det ser och hör i hemmet, kommer till skolan utan förutsättningar att förstå hvad det där gäller. Man kan knappt undra på att skolbarnen betraktar den som ett slags tvångsinrättning, där fusk blir dess skyldighet och kitslighet mot mindre omtyckta lärare dess förnämsta uppgift. Tanken att de skickas dit för att göras dugliga för lifvet, har ju aldrig väckts hos barnen därhemma. Ja, det är icke sällsynt, att man där hjälper dem att föra läraren bakom ljuset genom oförståndig hemmahjälp. Kanske, att man till och med tolererar, om icke uppmuntrar, deras benägenhet att göra spe af lärarnes egenheter.

Allt sådant är otillbörligt i hemmets värld. Där borde skolan i stället finna allt det stöd den mer än väl behöfver för sin tunga gärning. Redbarhet, plikt- och ansvarskänsla, öppenhet, pålitlighet, ordning och arbetslust, alla dessa dygder, som tyvärr synas blifva allt mera tunnsådda hos skolungdomen, hvar skulle dessa finna vård och ans, hägnas och främjas, om icke inom hemmets fridlysta område? Om allt detta förarbete där är undan-gjort, hur underlättar detta icke lärarens värf! Ty det böra föräldrarna veta, att tydligt trycker ett godt hem med ordnade, solida förhållanden sin prägel på barnets uppträdande och hela sätt att vara i skolan. Alltför ofta binda svaga föräldrar i blindo ris åt sina egna barn under idel joller och efterlåtenhet för deras barns-liga hugskott. Hur lätt kunde icke detta undvikas om de vore villiga att låta sina ögon öppnas af den genom sin opartiskhet i regel mera oförevillade läraren. Aldrig för tidigt kan ett mognande förstånd, en för lifvet dugande karaktär begynna härdas genom och till pliktuppfyllelse.

Ett närmande mellan hem och skola vore alltså en af framtidsuppgifterna. Ett samlande af alla hemmets goda krafter för att i barnets själ förena dessa båda, i dess tanke hittills så oförenliga världar till en enda. Då skall det förstå, att det gäller lifvets allvar — visserligen, men ock dess framtida bästa. Och

att hvad man från båda hållen sträfvar och önskar att ge barnen är hjälp — hjälp fram till arbetsglädje och till lifsförklaring.

Sten Grave.

En vinterbild.

I slutet på september, då alla lundar skiftade och prunkade, föll det Vivica Ljung in att gå och fundera på en vinterbild.

Hon gick i målarskola och var en lofvande elev, men hon hade sitt hufvud för sig och stundom hände, att intet af veckans kompositionsämnen föll henne på läppen.

»Jag *kan* inte få för mig annat än rimfrost och ro», sade hon en morgon till sin vän Ella Björk, »några slitna, gula buskar blir jag väl färdig med innan lördag, men nu måste jag gifva form åt min hvita fantasi. I december får man ju alldeles gifvet öfva sitt snille på en vintervy, så det skadar egentligen inte att ha saken undanstökad.»

»Lägg band på din hvita fantasi», invände Ella, som nu aldrig tog något så hett. »Vänta en månad eller två, så kommer vinterbilden i rättan tid.»

»Vänta», utbrast Vivica otåligt, »skall jag gå och rufva på en tanke tills den lyfter vingarna, flyger sin kos och aldrig kommer igen? Vänta på vinter — det är ju full sommar ännu!»

Ja, midt på dagen, i solskenet, kunde man stundtals verkligen inbilla sig, att det var sommar, men så kom där en vindil och sade helt kallt, att allt som tjusade och värmdde endast var ett afskedslöje.

När Vivica skulle fantisera ihop något, måste hon alltid ut i Guds fria natur, och därför bad hon nu väninnan följa med på ett litet ströftåg utom stadens hank och stөр.

De båda ungdomarna voro så goda vänner, att de kunde gå och moltiga bredvid hvarann, men i dag var samtalet i full fart. Då de efter en mycket kort järnvägsgresa befunno sig bland berg och backar i en tämligen nyanlagd villastad, pekade Vivica lifligt ut den ena landskapsbilden efter den andra.

»Se Ella», sade hon skälmaktigt, »nu tecknar jag af björ-

karna, och sedan tänker jag mig rimfrost och ro och vinterhimmel i morgonglöd, ja, allt, allt det där, som jag går och bär inom mig!»

»Tag det som det är», manade åter kamraten, »det skall man göra med allting här i världen. Få vi inte tids nog frost och köld? Det är ju mild, gyllne höst, den härligaste, man kan önska sig!»

Det var sant — hösten var härlig med sina varma färgskiftningar och sin rena, genomskinliga luft, som dock för tillfället syntes något beslöjad.

Med en liten skugga af misshumör slog vår artist igen skissboken och lade händerna i kors.

Och ändå fanns där motiv rundt omkring. Därborta på kullen stod en stor röd lönn, ensam i sin rena glöd, och där reste sig en björkdunge med glesa kronor, hvita stammar och bladen strödda som en klargul matta öfver marken. Där fanns en kråksvärm, som susade likt en svart storm öfver stubbåkern, och den långa kornbruna vassen, som speglade sig så vemodigt i viken, var en stämningbit, bara den.

Trakten var ännu inte så bortfuskad, att där inte förekom några gammaldags landt gårdar och en af dem såg särdeles hemtreflig ut med sina röda väggar och hvita fönsterbågar. Kring den snygga boningen frodades en afsigkommen trädgård, där krusbärsbuskarna vuxit ihop till snår, och aplar och päronträd växte midt i gräset. På ett plommonträd hängde ännu tunga, daggblå frukter.

»Plommon, du», sade Ella piggt, »ja, det är nog det enda som finns att få. Allt annat är redan skördadt och torgfördt.»

Flickorna enades så om att gå in i bondgården och köpa plommon. Det var en hel timme innan tåget skulle gå och något måste de ju ta sig för.

De vandrade helt lugnt uppför den löfströdda stig, som ledde till plommonträdet. Gårdens sluttande skiffertak såg tungt och grått ut, men från skorstenen steg röken som en luftblå pelare. Vid ena långväggen utbreddes sig en rabatt med ringblommor och stockrosor och det var ett präktigt färgspel i brinnande gult och blossande rött. Men Vivica hade intet annat att säga, än att stockrosorna voro de tråkigaste blommor hon visste: de voro ju raka som eldgafflar och stela som pappersstrutar.

Gården var verkligen hemtreflig. Där fanns ingen morsk, skällande bandhund, endast en vänlig väktare, som förstod sig på att skilja på folk och folk. Han hade knorr på svansen som en

gris och där fanns inte en gnista ras i honom. Men Ella, som var djurvän, klappade den snagghåriga ryggen och strax viftade han välkommen. En svart katt med hvita tassar kom och strök sig mot dem, och några tama höns förföljde dem ända in på trappan, där de tydligen brukade få några smulor sig tillmätta.

I förstugan fingo de strax syn på ett blåmåladt skåp med gula slingor och gammalt årtal. Vivicas ögon strålade och hon yttrade en halfhög förundran öfver, att det skåpet ännu ej hamnat på Skansen.

»Det gläder mig, att det står, där det står», sade Ella och knackade på dörren, som strax öppnades af en äldre fryntlig kvinna.

Hon såg blid och välvillig ut, och då Vivica sagt sitt ärende, bjöd hon dem stiga in och hvila, medan hon gick ut och skakade ner plommonen. »De ha mognat så sent i år», sade hon, »men så äro de desto grannare.»

Hon följde dem genom ett unket obodt rum och öppnade dörren till en rymlig, treflig kammare. »Fröknarna skola sitta inne hos farmor», sade hon, »gumman är nittiofem år och alldeles stendöf, men för öfrigt ganska kry och vid sina sinnens fulla bruk. Det kan ju inte skada att ungdomen får se ålderdomen så här på nära håll.» Hon log menande och lämnade härmed flickorna åt sitt öde.

Kammaren var enkel, men verkligen mycket treflig med sina brokiga trasmattor och gula bomullsgardiner. De mörka tapeterna voro nästan enfärgade och några starkt kolorerade litografier med bibliska motiv riktigt lyste upp väggarna. En stor, järnbeslagen kista, ett litet, brunt väggskåp och en lång, röd pinnsoffa med stolar i samma stil voro tydligen rester från farmors hem. På fönsterbordet, som tillhörde en nyare tid, syntes en från trädgården nyss inflyttad mörkviolett aster och på skåpkanten prunkade rönnbärsklasar i en smal, blå mugg.

På den öppna spisen flammade elden och i länstolen framför brasan satt farmor med fötterna hvilande på en stoppad pall.

Nittiofem år — ingen af flickorna hade räknat tjugo somrar, och plötsligt ställda inför denna snöhvita, skröpliga ålderdom, kände de sig nästan högtidliga till mods.

Hon var sällsam att skåda, denna gamla kvinna. Ansiktet var litet och gulhvitt, som hade det varit skuret i elfenben, och det slätkammade håret sken som silfver. De stora mattblå ögonen

voro som halfsläckta, men ännu gjorde de tjänst, ty hon hade glasögon på näsan och bok i knät.

Det var en bok med mycket stor stil och på den uppslagna sidan, läste de unga ögonen på långt håll: »Jag hafver en gång varit ung, men är nu gammal vorden» . . .

Vivica ville gråta, hon visste ej rätt hvarför, men lade band på sig och gick bort och hälsade på den gamla. Åh, en sådan liten vissnad hand, lätt som ett löf! Vivica neg djupt, alldeles som hon brukade, då hon var en liten flicka och skulle visa sig riktigt förnadsfull.

Och Ella, som ofta var ett troget eko af väninnan, utförde strax samma stumma hedersbetygelse.

Ett löje for öfver det gamla anlätet och hon sade med tunn, låg stämma: »Välkomna, små vänner, roligt att se klara ögon och friska kinder. Jag satt just och läste i boken . . . ja, I kunnen nog förstå, att för mig finns det nu mera bara *en* bok.»

»Jag hör ingenting, mina små vänner, ingenting utom kyrkklockorna. Hela världen är annars stum omkring mig, och jag är glad, att vårt hus ligger så nära kyrkan . . . Hvarenda söndag och ofta dessemellan tala klockorna till mig. Åh, det är så förunderligt.»

Hon nickade, satte glasögonen till rätta och såg bort åt fönstret, där man hade god utsikt och den gamla kyrkan skymtade fram mellan höstgula träd.

Flickorna stodo där och bara stirrade på gumman. Det var något så torrt och tunnt, något så luftigt och hvitt öfver hennes lilla gestalt, och i löje och blick låg ett sällsamt uttryck af frånvaro, djupaste, kyligaste frånvaro. Hon var inte riktigt med längre, hon gick åt helt annat håll, bort, bort . . .

Och det föreföll dem, dessa varelser som lefde midt i det närvarande friska, blodfulla lifvet, som mötte de plötsligt fläkten af den kommande förgängelsen med dess bleka, rysande ensamhet.

»Sätt er, mina små vänner», sade den gamla. »Ni ha väl gått och tröttat er i backarna, fast ännu är det ju sol och sommarkag och bättre ute än inne. En sådan där gammal staccare som jag, kommer inte ut hvar dag, men jag är glad att få sitta och värma mig i spiselvrån. Fem och nittio år är en hög ålder och kanske får jag lefva tills jag räknar hundra . . . Kungen — han är ju unga karlen — skickar mig då en hälsning och en blomsterkvast. De bruka göra så ibland, säger man.» Hon skrattade ett litet klanglöst, men förnöjdt skratt.

»Ja, det är en hög ålder», fortfor hon, »och nog känns det i den gamla ryggen och de gamla benen. Ibland går jag ut och kan, långa stunder, hålla mig både rak och kry, men för det mesta sjunker jag ihop här i länstolen. Min dotter är bara sextio år, hon, och sköter mig som ett barn. Må Gud löna henne, jag kan ingenting annat än vara till besvär!»

Hon vaggade sorgset sitt hvita hufvud: »Åh, I unga, ni vet inte hur det känns att vandra nedåt i årens kyliga dalar. Man kommer så från allt, och nu sedan jag blifvit döf, är jag så långt, långt borta . . . Men med mina skarpa glasögon ser jag bra och det är nu en särskild Guds gåfva. Se, hur jag själf letar upp min käraste psalm.»

Hon bläddrade upp psalmen och läste med sin spröda röst:

»Nu vill jag bryta upp, nu vill jag hädanfara

och komma till det land, där mig är godt att vara.»

Och medan hon satt och mumlade igenom alla verserna, stötte Vivica på Ella och sade: »Där har jag min vinterbild!»

Det for som en spelande stråle öfver Vivicas unga anlete, hon öppnade skissboken och började, med blicken stadigt fästad på den gamla, teckna.

Hon tecknade raskt och säkert, och när gumman läst psalmen till slut, hade hon ritat af henne drag för drag. Interiören fångade hon sedan upp med några snabba ögonkast: pinnsoffan, skåpkanten med muggen och rönnbärskvisten, geraniekrukan i fönsterkarmen och den gamla kistan, som sannolikt en gång i tiden rymt farmors hemgift.

Hon var just färdig med sin skiss, då dotterdottern kom in med en korg plommon, stora, härliga, blåa som drufvor. Och den läckra frukten bjöds ut för så godt pris, att de båda flickorna gåfvo ut sina slantar med känsla af att de borde tacka till.

Då de ville säga farväl, hade farmor slutit ögonen i lätt slummer.

»Det händer henne inte så sällan», sade dottern, »hon behöfver också hvila både till kropp och själ. Jag har på det hela taget ganska litet besvär med henne. Hon är som ett barn, men ett godt barn, som tillhör Guds rike.»

Och hon tog med sitt milda leende boken ur de små vissna händerna och lade en dyna under det trötta hufvudet.

»I sanning, en vinterbild», hviskade Ella, »så hvit och så dödslik hon synes . . . detta är rimfrost och ro. Om fröet till

ett bättre lif ej spirade under denna sofvande snö, vore det allt något bra tomt och ödsligt med vårt korta lif . . .»

»Vårt lifs dagar äro sjuttio och till det högsta åttio år», sade den sextioåriga kvinnan, citerande den hebreiske skalden, »och då det som bäst varit hafver, hafver det möda och arbete varit, ty det går snart sin kos, liksom flöge vi bort. Hon där har lefvat öfver den vanliga tiden, men tro mig, det har ändå gått fort.»

När de unga kommo ut i Guds fria natur, tog ungdomen snart ut sin rätt.

Nog borde man lefva och sträfva och taga dagen sådan den är. Därute var mild, gyllne höst, den härligaste man kunde önska sig! Vivica var glad, men mest gladdes hon dock öfver sin »vinterbild».

Anna Knutson.

— * —

Föreningsmeddelanden.

F.-B.-F:s Skrifvelse med anledning af den nya lärlingslagen.

hvilken i medlet af juni månad inlämnats till Finansdepartementet, är af följande lydelse:

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

Fredrika-Bremer-Förbundet, som fått anledning förmoda, att inom den närmaste framtiden förslag till en s. k. lärlingslag torde komma att utarbetas, anhåller härmed värdsamt att få påpeka, att inom en stor del yrken den kvinnliga arbetskraften redan länge vunnit användning och att en mängd kvinnor i egenskap af handtverkare af ett eller annat slag vinna sin utkomst. Förbundet ber därför att få framhålla vikten däraf, att en eventuell lagstiftning äfven måtte tillgodose den kvinnliga ungdomens bästa och att de unga kvinnorna måtte beredas samma förmåner som de unga männen.

Skulle med anledning af det ifrågavarande lagförslaget en kommitté komma att tillsättas, anser Förbundet, att det vore mycket lyckligt om äfven de kvinnliga intressena särskildt bevakades, och hemställer huruvida icke detta bäst skulle kunna ske därigenom, att en för bedömande af med yrkesutbildning samhörande frågor kompetent kvinna insattes i kommittén.

Under värdsam anhållan, att de af Förbundet här framhållna syn-

punkterna, dikterade af varmt intresse för vår ungdom och hela vårt samhälles sanna väl, måtte vinna beaktande, teckna för F.-B.-F:s styrelse
Agda Montelius, ordf., Sigröd Ulbrich, sekreterare.

F.-B.-F. och reglementeringsfrågan.

Då alltemellanåt till Förbundets byrå inkomma såväl undertecknade som anonyma skrivelser, med uppmaning till Förbundet att upptaga kampen mot prostitutionens reglementering eller att rent af vidtaga åtgärder för att afskaffa densamma, torde några upplysningar i frågan här vara på sin plats.

Det ligger ju icke i Förbundets, lika litet som i andra enskilda föreningars eller personers makt, att vidtaga antydda åtgärder, men Förbundets styrelse har angifvit sin ställning till saken genom den *Petition uti Reglementeringsfrågan*, styrelsen till Öfverståthållarämbetet år 1902 ingaf och hvilken kan å byrån rekvireras. Sedan 1903 års riksdag ingätt med en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om en utredning rörande åtgärder mot smittosamma könssjukdomar i förbindelse med reglementeringsfrågan, har en kunglig kommitté tillsatts, och denna har ännu icke inkommit med sitt betänkande. Frågan skall, sedan detta inkommit, åter inför riksdagen, för att sedan gå vidare för författningsenlig behandling. Man har tillsvidare intet annat att göra än att ställa sig afvaktande och under tiden söka sätta sig in i frågan för att kunna klargöra sin ställning till densamma.

F.-B.-F:s Landthushållningsskola. Till 1 aug. uppgick antalet af inträdesansökningar till F.-B.-F:s skola vid Rimforsa, hvilken skola öppnas 1 nov., till 44. Af dessa äro 20 antagna till elever.

De norska kvinnornas politiska rösträtt. Med anledning af denna viktiga tilldragelse har F.-B.-F:s styrelse till Norsk Kvindesagsforenings ordf. fru Randi Blehr aflåtit ett så lydande telegram: »En uppriktig lyckönskan till Norges kvinnor med anledning af vunnen seger».